

veya türlere parçalanmış eski bazı cinslerin v.s. çok dikkatli bir revizyondan geçmesi ve floristik literatürün büyük bir dikkatle takip edilmesi lüzumu kendini hissettirmektedir. BOISSIER'den sonraki literatürü incelemeyen "Flora Orientalis" e istinaden bir bitkinin bugün için muteber adını bulmak imkânsızdır. "Flora Orientalis" teki bazı türler sonraki araştırmalar esnasında birleştirilmiş, gene bir kısım cinsler de yeni bazı cinslere çevrilmiştir. Bunların halli esnasında karşımıza çıkan bir "Sino-nimler keşmekeşi" de vardır ki, bu içinden çıkılması çok dikkatli çalışma isteyen bir husustur.

5. MODERN SİSTEMATİK ESASLAR

18 ve 19. yüzyıl boyunca sistematik botaniğin temelini, sadece dış morfolojiye dayanan bir bitki deskripsiyonculuğu (Fitografi) teşkil ediyordu. Bir çok botanikçiler, floristler ve fitograflar yeryüzünün dört köşesinden gelen bitkileri büyük bir hızla, adetâ birbiriyle yarışmasına teşhis ediyor, adlandırıyor ve bitki sistematigi içindeki yerini tespit ediyorlardı.

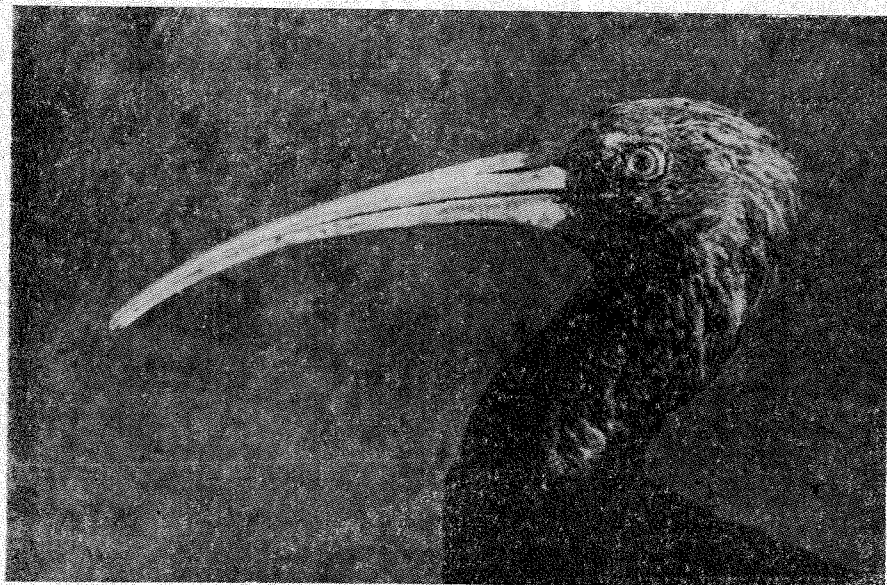
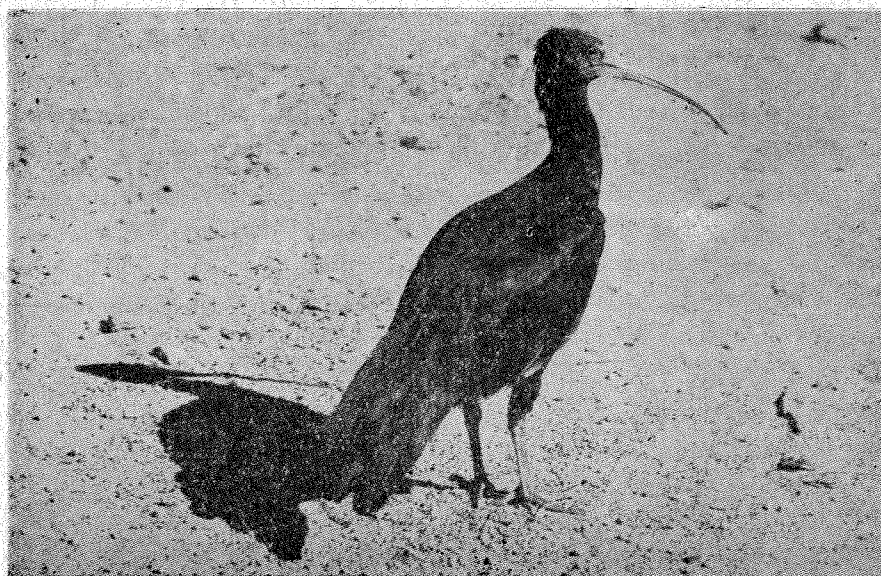
Sistematik botaniğin bu akışı, modern mikroskopinin bitkilerin anatomik yapısını daha esaslı incelemeye başlaması, mukayeseli morfoloji ve bitki coğrafyasının gelişmesi ve bilhassa genetik ilminin doğması ile birdenbire çehresini değiştirmiştir. Bugünkü modern bitki sistematiginde morfolojik ve geobotanik esaslar yanında, sitotaksonomi bilhassa birinci plânda yer almıştır. Hâlen bir çok monograflar bu esaslar dahilinde çalışmakta, sitolojik araştırmalara bitki sistematiginin en esaslı bir elemanı gözü ile bakmaktadır.

Yurdumuzun florası ile uğraşmak üzere yeni bir hızla ileri atılacak genç nesle düşen vazifeler, çok çeşitli istikametlere yönelen, fevkalâde dikkat, sebat ve fedakârlık isteyen hususlar ihtiva etmektedir. Bu çetin yolda ilerlemeye hazırlıklı ne kadar çok tabiatsever bulunursa, "Türkiye Florası" hayalimiz de o kadar erken gerçekleşecektir.

TÜRKİYENİN NADİR KUŞLARINDAN BİRİ: KELAYLAK (*GERONTICUS EREMITA* L.)

Prof. Dr. CURT KOSSWIG
İstanbul Üniversitesi
Zoooloji Enstitüsü

Fotoğraflar memleket kuş favnasının güzel ve nadir bir türünün yavrularını göstermektedir. Bunlar o kadar göze çarpan kuşlardır ki, tu-

K E L A Y L A K (GERONTICUS EREMITA L.)

haf olsa dahi kendilerine hususi bir isim verilmiştir. Belki ergin fertlerinin baş ve gerdanlarının çıplak ve bazı başıboş olanlarınkilerin kırmızı oluşu, bu kuşa, "kelaylak" isminin verilmesine sebep olmuştur. Latince ismi *Geronticus eremita* L. olan kelaylak, bildiğimize göre Türkiye toprakları üzerinde yalnız Birecik civarlarında bir kuluçka kolonisinde yaşar. Meraklıların anlattığına göre 15 Şubatta gelip 1 Temmuzda gidiyormuş.

Eski Mısırlıların mukaddes *Ibis* kuşunun yakın bir akrabası olan kelaylak aşağı yukarı 750 mm. uzunluğundadır. Tüyleri parlak siyahtır. Genç fertlerde ise henüz kel olmayan baş grimsi tüylerle örtülüdür. Birecik dolaylarındaki koloniden başka Suriye, Irak, Mısır ve Habesistanda da yaşar. Fakat her yerde pek rastlanmaz.

Hem korkak ve hem de çok dikkatli olduğundan, ancak kuluçka zamanında bazen yüzlerce çiftten ibaret sürüleri eskidenberi kuluçka yerleri olan bölgelere avdet ettikleri sıralarda üzerlerine dikkati çekmektedir. Kuluçka yerleri nehirlerin yakınlarında bulunan kayalık yerlerdir. O civardaki bataklık ve tarlalardan gidasını toplar. Yetiştirdiğimiz iki fert günde 200 gr. kadar eti seve seve yedikleri halde bütün gün ince, hafifçe kıvrık gagalarıyla toprakta yoklamalarda bulunmaktadır. Bu iş ile kafeslerinin içine konan toprakla dolu sandıkta da meşgul olduklarından, bu hareketi ihtimal yalnız gıda aramak için değil sindirim işini kolaylaştırmak maksadiyle küçük taşları v.s. toplamak için yapmaktadırlar. Tabii gıdaları çekirge, kertenkele, böcek larvaları ve kurtlar imiş. Bizimkiler ete o kadar alışmışlardır ki, verilen hamam böcekleri ve küçük kurbağaları reddetmişlerdir. Fakat bir gün kelaylaklardan biri rahatsız ve iştahsız kafesinin bir köşesinde oturduğu ve kendisini temizleme işinden bile vazgeçmiş olduğu zaman, kendisini bahçeye çıkarınca derhal taş ve çakılları yutmağa başladı. Ertesi gün gene mükemmelen et yedi.

Bizde ancak güneyde ve nisbeten sıcak zamanlarda bulduklarından, kışın dışarda kalamazlar. Kuzey Filistinde evvelce de kelaylakların bir kuluçka kolonisi yaşamıştır. Maalesef bu koloni de baba ve anaları öldürülmek ve yavruları da Avrupanın hayvanat bahçelerine satılmak suretiyle tamamiyle tahrip edilmiştir; bu vaziyette Birecikteki kuluçka kolonisi diğerlerinden bir hayli uzakta bulunmakta ve bu enteresan kuş türünün en kuzeydeki kolonisini teşkil etmektedir.

Tabiatı seven herkes için, Türkiyenin tabii güzellikleri arasında bir mücevher teşkil eden kelaylakları ve kuluçka sahalarını korumak bir vazifedir.